

РОЗДІЛ І. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

УДК 330.341.1 : 061.1ЄС : 001.894

Криворучко Т.В.

ОБГРУНТУВАННЯ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ТА КРИТЕРІЇВ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇЇ ІНТЕГРАЦІЇ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОСТІР

В статті на основі позитивного досвіду країн-членів ЄС визначені основні пріоритетні напрямки розвитку інноваційної діяльності. Розглядаються основні науково-технологічні, фінансово-економічні та інституційні чинники, які позитивно впливають на розвиток інноваційної сфери нашої країни. Визначено, що ключовими проблемами, пов'язаними із впровадженням інновацій, є: скорочення фінансування інноваційної, наукової та науково-технічної сфери; неефективність системи бюджетного фінансування інноваційної, наукової та науково-технічної сфери; наявність законодавчих обмежень, що ускладнюють фінансування інноваційної, наукової та науково-технічної сфери; відсутність економічних стимулів у суб'єктів господарської діяльності здійснювати технологічну модернізацію шляхом запровадження нових науково-технічних розробок та ін. Визначені основні законодавчі обмеження функціонування наукових і технологічних парків та на основі позитивного досвіду країн-членів ЄС запропоновані основні рекомендації щодо внесення змін до чинних нормативно-правових документів, які регулюють їхню діяльність.

Ключові слова: інновації, критерії і показники, наукова та науково-технічна сфери, науково-діяльності здійснювати технологічну модернізацію шляхом запровадження нових науково-технічних розробок та ін. Визначені основні законодавчі обмеження функціонування наукових і технологічних парків та на основі позитивного досвіду країн-членів ЄС запропоновані основні рекомендації щодо внесення змін до чинних нормативно-правових документів, які регулюють їхню діяльність.

Криворучко Т.В. Обоснование основных показателей и критериев эффективности инновационной деятельности в украине и возможности ее интеграции в европейский исследовательский пространство. В статье на основе положительного опыта стран-членов ЕС определены основные приоритетные направления развития инновационной деятельности. Рассматриваются основные научно-технологические, финансово-экономические и институциональные факторы, которые положительно влияют на развитие инновационной сферы нашей страны. Определено, что ключевыми проблемами, связанными с внедрением инноваций, являются: сокращение финансирования инновационной, научной и научно-технической сферы; неэффективность системы бюджетного финансирования инновационной, научной и научно-технической сферы; наличие законодательных ограничений финансирования инновационной, научной и научно-технической сферы; отсутствие экономических стимулов у субъектов хозяйственной деятельности осуществлять технологическую модернизацию путем внедрения новых научно-технических разработок и др. Проанализированы основные законодательные ограничения функционирования научных и технологических парков и на основе положительного опыта стран-членов ЕС предложены основные рекомендации по внесению изменений в действующие нормативно-правовые документы, регулирующие их деятельность.

Ключевые слова: инновации, критерии и показатели, научная и научно-техническая сферы, научно-исследовательские и опытно-конструкторские разработки (НИОКР), Европейское исследовательское пространство, приоритетные направления инновационной деятельности, научные парки, специальный режим инновационной деятельности.

Kryvoruchko T.V. Basis of key indicators and criteria of efficiency of innovation in ukraine and its possible integration. In the European Research Area the article based on a good professional practice of European Union (EU) Member States principal priority guidelines of innovation activity development are defined. Moreover, academic and technological, financial and economic and institutional factors that contribute to better the innovative sphere development of our country are analyzed. It is defined major challenges connected with the innovation implementation are the following: financing reduction of innovative, scientific and scientific-technical spheres; inefficiency of government funding system of the innovative, scientific and scientific-technical spheres; availability of legislative restrictions which make difficult to finance innovative, scientific and scientific-technical spheres; economic incentive absence in subjects of business activities to accomplish retooling by means of implementation of new research and development of a project and so on. The main legal restrictions of scientific and technological park functioning are identified and based on a good professional practice of European Union (EU) Member States principle recommendations related to normative legal documents being in effect that regulate their activity are also suggested.

Key words: innovations, the criteria and indicators, scientific and scientific-technical spheres, scientific research and development works, European Research Area, priority guidelines of innovation activity, science parks, special treatment of innovation activity.

Актуальність дослідження. Визначено, що інноваційна політика являє собою одну із складових частин державної політики, що поєднує цілий комплекс заходів, включаючи розвиток взаємозв'язків по всьому циклу створення і реалізації інноваційного продукту, а також інтеграцію різних областей політики, що впливають на інноваційний процес. Вона є нерозривною комбінацією класичної підтримки досліджень, стимулювання процесів обміну між наукою та економікою.

Ефективність інноваційної діяльності в Україні та особливості її інтеграції у європейський дослідницький простір на нашу думку доцільно розглядати відповідно до таких показників, як: розвиток інноваційної та науково-технічної сфери; фінансово-економічний показник; інституційні умови; міжнародна співпраця у інноваційній та науково-технічній сферах; особливості регіонального розвитку інноваційної, науково-технічної сфери;

інформаційна підтримка й створення інноваційних структур.

Основний виклад матеріалу. Важливим поняттям в інноваційній сфері є ефективність інноваційної діяльності (ЕІД). Поняття «ефективність» можна трактувати як кількісну характеристику об'єкта (проєкту, програм, процесу тощо), що відображає його кінцеву результативність і розкриває міру повноти та якості досягнення поставлених цілей за допомогою системи показників. З урахуванням цього під ефективністю інноваційної діяльності варто розуміти кількісне вираження її результативності за допомогою системи показників, які характеризують відношення результатів інноваційної діяльності до витрат на її здійснення [11].

О.В. Барабанщиков і Н. Дерюгін дають декілька визначень поняттю «критерій», а саме: а) критерій – це показник, об'єктивний вияв чого-небудь; б) критерій – це психологічна установка діагноста;

в) критерій – це мірило, тобто правило, яким треба користуватись при діагностуванні [10, с. 23].

У наукових дослідженнях можна зустріти декілька підходів щодо зв'язку понять «критерій» і «показник». Інколи критерієм називають показник, на підставі якого можна говорити про ефективність певного процесу. При цьому рівень сформованості

показника визначається через фіксацію його критеріїв на різних рівнях.

Розглянемо більш детально основні *критерії* та *показники* ефективності інноваційної діяльності в Україні та можливостей її інтеграції у європейський дослідницький простір.

Рис. 1. Критерії та показники ефективності інноваційної діяльності в Україні та можливості її інтеграції у європейський дослідницький простір

Основний критерій ефективності інноваційної діяльності в Україні та можливість її інтеграції у європейський дослідницький простір, на нашу думку, повинен включати такі показники як:

1) **Показник розвитку інноваційної та науково-технічної сфери**, який включає:

- запровадження державно-приватного партнерства в науково-технічній та інноваційній сферах;
- розробка та впровадження інструментів державної підтримки інноваційної діяльності та формування ефективного державного замовлення у науковій та інноваційній сферах;
- стимулювання кооперацій у сфері НДДКР промислових корпорацій та наукових парків, що активізує процес розвитку інноваційного підприємництва;
- інтегрування академічної, вузівської і галузевих секторів наукової сфери задля підвищення ефективності використання інтелектуального потенціалу держави;
- реалізація найсучасніших наукових проектів, спрямованих на створення принципово нових технологій і зразків сучасних продуктів, що створюють основу інтенсивного розвитку високотехнологічних (і пов'язаних з ними) секторів;
- максимальна прозорість і публічність при визначенні основних пріоритетних напрямів розвитку науки та інновацій;
- спрямування вітчизняного науково-технічного потенціалу на забезпечення потреб інноваційного розвитку економіки України й організацію виробництва високотехнологічної продукції;
- заохочення молодих учених до роботи у вищих навчальних закладах, наукових установах та організаціях;
- стимулювання кооперацій у сфері НДДКР промислових корпорацій та наукових парків, що активізує процес розвитку інноваційного підприємництва;

– інтегрування академічної, вузівської і галузевих секторів наукової сфери задля підвищення ефективності використання інтелектуального потенціалу держави.

2) **Фінансово-економічний показник**, який включає:

- передбачення фінансування на забезпечення державної політики у сфері трансферу технологій та інноваційної діяльності;
- підвищення ефективності та результативності державних витраток на реалізацію науково-дослідних та інноваційних проектів;
- перегляд системи фінансування та управління науковою і науково-технічною діяльністю вищих навчальних закладів;
- нарощування частки бюджетних коштів, що спрямовуються на фінансування фундаментальної науки та прикладних наукових і технічних розробок;
- застосування спрощених процедур закупівлі (на підставах, передбачених Законом про державні закупівлі) для фінансування за рахунок державних коштів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР);
- підвищення рівня фінансової автономії наукових установ і вищих навчальних закладів у розпорядженні коштами, отриманими від замовників різних форм власності за виконання НДДКР;
- передбачення фінансування на забезпечення державної політики у сфері трансферу технологій та інноваційної діяльності;
- здійснення прозорих процедур оцінки науково-дослідних та інноваційних проектів;
- надання пріоритетів у фінансуванні комплексних робіт – науково-дослідна робота, дослідно-конструкторська робота – впровадження у виробництво;

– посилення вимог до виконання інноваційних розробок в інтересах зростання економіки та обороноздатності України;

– залучення венчурних та дотаційних фондів для співфінансування перспективних інноваційних розробок та наукових проектів, запровадження системи отримання податкового кредиту;

– сприяння розвитку інфраструктури фінансової підтримки науки та інноваційної діяльності (створення фондів підтримки наукових ініціатив, фінансово-кредитних компаній, венчурних фондів);

– проведення постійного моніторингу пільгового оподаткування прибутку підприємств від виконання ними інноваційних проектів;

– проведення (у разі потреби) коригування механізму реалізації пільг шляхом зміни частки податку, що залишається у розпорядженні підприємств або, можливо, і всієї схеми застосування пільг;

– зменшення періоду комерційного впровадження наукових досягнень, запровадження використання податкових та фінансово-кредитних інструментів залучення коштів приватного сектору економіки у наукову і науково-технічну діяльність;

– сприяння розвитку фінансово-кредитних інститутів, зокрема, венчурних компаній, інвестиційних фондів з метою активізації підтримки недержавними інвесторами інноваційної, наукової та науково-технічної діяльності;

– виділення в Держбюджеті України окремих програм із конкурсного фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт для підвищення рівня конкуренції та розширення кола претендентів на отримання коштів;

– звільнення установ-виконавців НДДКР за госпдоговірною тематикою від сплати податку на додану вартість, що суттєво підвищило б кількість замовників НДДКР та стимулювало б виконавців госпдоговірних тем у наукових установах;

– вирішення питання щодо надання права розміщення тимчасово вільних власних надходжень на депозитних рахунках в установах банків.

3) Інституційні умови, які включають:

– запровадження державно-приватного партнерства в науково-технічній та інноваційній сферах;

– розробка та впровадження інструментів державної підтримки інноваційної діяльності;

– розробка та впровадження інструментів державної підтримки інноваційної діяльності та формування ефективного державного замовлення у науковій та інноваційній сферах, яке визначається стратегією розвитку суспільства і є головною умовою активізації наукової політики і системи її реалізації;

– удосконалення нормативно-правової бази у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, у тому числі з проблем використання прав на результати наукової і науково-технічної діяльності, які були отримані за кошти Держбюджету України;

– передбачення можливості більш широкого впровадження практики здійснення наукових досліджень з конкретних проблем за замовленням державних органів влади всіх рівнів або суб'єктів господарювання.

4) Міжнародна співпраця у інноваційній та науково-технічній сферах, яка включає:

– проведення наукових досліджень за рахунок грантів, стимулюючих координацію і співпрацю між науковцями різних державних та недержавних організацій;

– стійкість стратегічних міжнародних господарських зв'язків у межах кластерної системи, включаючи її міжрегіональні та міжнародні зв'язки;

– посилення конкурентоспроможності сектору наукових досліджень і розробок, забезпечення його інтеграції в Європейський дослідницький простір;

– забезпечення створення спільно з іноземними партнерами наукових центрів та інститутів для виконання науково-дослідницьких програм із наданням їх учасникам відповідних документів про підвищення кваліфікації;

– збільшення кількості публікацій у провідних зарубіжних виданнях, що входять до реферативної бази даних і наукометричної платформи SciVerseScopus або включені до рейтингу SJR (SCImagoJournalRankindicator).

5) Регіональний розвиток інноваційної на науково-технічній сфері

– створення Фонду науково-інноваційного розвитку при місцевих органах влади, який виконував би роль посередника між університетами, науково-дослідними інститутами, громадськими науковими організаціями (ради молодих вчених) з однієї сторони та підприємствами, установами та організаціями області – з іншої сторони;

– запровадження в структурі обласних бюджетів обов'язкової статті видатків на сприяння науково-технічному та інноваційному розвитку регіонів.;

– розробка і прийняття нормативних актів про часткове фінансування наукових досліджень за кошти місцевих органів влади.

6) Інформаційна підтримка та створення інноваційних структур

– створення системи інформаційного забезпечення учасників науково-технічної та інноваційної діяльності;

– забезпечення доступності інформації про конкурси для всіх учасників наукової і науково-технічної діяльності зі створенням спеціальної Інтернет-сторінки, на якій має розміщуватися інформація про поточні наукові конкурси, результати проведення попередніх конкурсів і звіти про науково-дослідну роботу з виконання конкурсних робіт;

– створення сприятливих умов для розвитку інноваційних структур, що забезпечуватимуть комерціалізацію результатів науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (венчурних фондів, технологічних бізнес-інкубаторів, промислово-фінансових груп, інжинірингових центрів);

– забезпечення трансферу технологій з державного сектору до приватного; надання державою консультаційних послуг суб'єктам інноваційної діяльності; створення дієвої системи охорони та захисту інтелектуальної власності.

– розширення фонду наукових бібліотек України за рахунок організації постійної передплати провідних наукових зарубіжних журналів та забезпечення доступу вітчизняних науковців до платних електронних баз даних повнотекстової наукової інформації.

Також з ініціативи Уряду та Верховної Ради України необхідно:

– Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

1) забезпечити розробку та затвердити нормативно-правові акти, що визначатимуть механізми, умови і порядок формування та виконання державного замовлення у сфері інноваційної та науково-технічної діяльності;

2) створити додаткові умови для забезпечення фінансування наукової та науково-технічної діяльності, активізації інноваційної діяльності, ефективному використанню інтелектуального потенціалу наукових кадрів шляхом внесення змін до переліку платних послуг, які

можуть надаватися бюджетними науковими установами, з розширенням сфери послуг наукового характеру та суто комерційних послуг.

3) Дати доручення центральним органам виконавчої влади розробити проекти наступних нормативно-правових актів:

а) Методику проведення наукової і науково-технічної експертизи, в якій має бути викладений алгоритм дослідження з чітко визначеними характеристиками ознак об'єкту дослідження, які слугуватимуть підґрунтям для формулювання висновку експертизи, та форми висновку експерта (на даний час існує лише Методика проведення державної експертизи інноваційних проектів, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 21.02.2008 № 114 [8], у пункті 8 якої викладені окремі положення «Науково-технічної (наукової) експертизи як складової частини експертизи інноваційних проектів». Дані матеріали не містять відомостей щодо алгоритму експертного дослідження та оцінки отриманих результатів та не можуть замінити Методику експертного дослідження);

б) на законодавчому рівні закріпити порядок створення вільних економічних зон (ВЕЗ) на базі закладів вищої освіти і науково-дослідних інститутів. Враховуючи позитивний європейський досвід діяльності вільних економічних зон (ВЕЗ) на базі вищих навчальних закладів і науково-дослідних організацій, перш за все, завдяки зв'язку науки з виробництвом і економікою та наявності висококваліфікованих кадрів. Це матиме позитивний вплив на економіку, дозволить вирішити ряд соціальних проблем регіонів, сприятиме розширенню матеріально-технічної бази вищих навчальних закладів і практичного спрямування підготовки студентів, працевлаштування випускників і стимулювання роботи викладачів.

Головним розпорядникам бюджетних коштів наукових та інноваційних бюджетних програм забезпечити:

1) першочергове спрямування видатків на потреби виконання досліджень і розробок, що мають високий ступінь готовності, та спрямовані на практичне впровадження результатів у галузі економіки;

2) проведення на постійній основі моніторингу реальної потреби суспільства та держави (зокрема, промислових підприємств) для пошуку та підтвердження наявності конкретних споживачів продукції, яка створюватиметься в рамках виконання наукових досліджень та розробок;

3) отримання експертних оцінок та інших підтверджуючих документів щодо необхідності виконання та актуальності кожної наукової роботи;

4) посилення відповідальності посадових осіб за впровадження результатів наукових досліджень та розробок, а також контролю за доведенням отриманих результатів науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт до стадії їх впровадження та практичного застосування;

5) на законодавчому рівні прийняття рішення щодо відновлення галузевих інноваційних фондів. Це сприятиме збільшенню обсягів фінансування галузевої науки та інноваційному розвитку галузей промисловості без підвищення навантаження на державний бюджет України;

б) підготувати та надати на розгляд Уряду зміни до Бюджетного кодексу України в частині передбачення можливості розміщення бюджетними установами (у тому числі – науковими) власних надходжень, отриманих від плати за послуги, що надаються ними згідно з їх основ-

ною діяльністю, та грантів, отриманих ними в рамках науково-технічного співробітництва, на поточних рахунках державних банків.

Рекомендувати Міністерству освіти і науки України розробити проект Закону України: «Про внесення змін до Закону України «Про державно-приватне партнерство» з викладенням переліку мотиваційних засад для інвесторів при виконанні наукових та науково-технічних договорів на принципах державно-приватного партнерства та спрощенням процедури укладання такого договору;

– внести зміни до типових штатних нормативів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 11.01.2014 № 26 [9], та передбачити у них створення та дієве функціонування інфраструктури щодо забезпечення інноваційної діяльності, трансферу технологій та інтелектуальної власності.

– Міністерству освіти та науки України та Міністерству фінансів України при формуванні проекту Державного бюджету України на 2016 рік та наступні роки передбачити цільові видатки для проведення форсайтних досліджень науково-технологічного розвитку;

– доручити Міністерству фінансів України при визначенні обсягів видатків, що спрямовуються на наукову сферу, під час формування проекту Закону України про Державний бюджет України на відповідний бюджетний рік:

– надавати перевагу програмно-цільовому фінансуванню науки і інновацій та поступовому збільшенню його частки у загальному обсязі бюджетного фінансування;

– передбачати виділення капітальних та поточних видатків, спрямованих на розвиток матеріально-технічної бази наукової діяльності та стовідсоткове фінансування оплати праці працівників наукових установ, організацій, підприємств та навчальних закладів згідно з законодавством;

– передбачати першочергове спрямування бюджетних видатків на потреби виконання досліджень і розробок, що мають високий ступінь готовності, та спрямовані на практичне впровадження результатів у галузі економіки;

– здійснювати чіткий облік науково-технічних робіт та їх результатів;

– і надалі продовжувати оптимізацію мережі наукових установ та їх укрупнення на основі об'єктивних критеріїв оцінювання результативності їх науково-технічної діяльності;

Внести зміни до Податкового та Митного кодексів України, зокрема:

– поширити на суб'єкти інноваційної діяльності діючі податкові механізми стимулювання суб'єктів господарювання низки галузей економіки, зокрема, тимчасове звільнення від сплати податку на прибуток та на землю;

– звільнити від сплати податку на додану вартість, зокрема, при реалізації науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, реалізації прав на результати інтелектуальної діяльності;

– відтермінувати сплати податку на додану вартість при імпорті товарів, що не виробляються в Україні (нового устаткування та комплектувальних виробів до нього за умови, що податок зазначається у декларації як такий), податку на прибуток, на нерухоме майно, в т.ч. землю, за умови спрямування

вивільнених від оподаткування коштів на інвестиційно-виробничу діяльність;

– знизити податкові ставки на прибуток, нерухоме майно (менш затратна для держави альтернатива звільненню від сплати податків) при виконанні науково-дослідних робіт;

– знизити ставки відрахувань до соціальних фондів з фонду оплати праці працівників, зайнятих науково-дослідними роботами;

– передбачити застосування спеціального податкового режиму для технологічних та наукових парків.

А для забезпечення більшої практичної значущості науково-дослідних тем та з метою продуктивного суспільного обговорення результатів наукових досліджень необхідно налагодити постійну співпрацю наукових установ з органами державної влади, громадськими організаціями, асоціаціями, спілками, що представляють інтереси бізнесу, громадян, а також консалтинговими та маркетинговими компаніями.

Висновки. На основі теоретичного аналізу наукової літератури з державного управління, економіки та менеджменту нами було узагальнено та проведено порівняльний аналіз розвитку інноваційної, наукової та науково-технічної сфери в Україні та країнах-членах ЄС:

1. Обґрунтовано, що для впровадження кращих практик державного управління у науковій, науково-технічній та інноваційній сферах на основі позитивного досвіду країн-членів ЄС з розвинутою ринковою економікою головними завданнями є: підвищення ролі держави в здійсненні процесів реформування науково-технологічної системи при переході на інноваційну модель розвитку економіки; вдосконалення механізму фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності шляхом оптимального використання державних та недержавних коштів при створенні новітніх технологій, здійснення матеріального стимулювання творчої праці науковців; удосконалення законодавчого захисту інтелектуальної власності, створеної науковцями; широке впровадження перспективних організаційних науково-технологічних структур таких як технопарки та бізнес-інкубатори з відповідними пільгами на етапі їх становлення; створення інституту наукових консультантів на великих і середніх підприємствах із введенням відповідних посад до штатного розпису.

2. Першочерговими кроками розвитку наукової, науково-технічної та інноваційної сфери на основі залучення позитивного досвіду країн-членів ЄС є: посилення конкурентоспроможності сектору наукових досліджень і розробок, забезпечення його інтеграції в Європейський дослідницький простір шляхом: збільшення фінансування на оновлення матеріально-технічної бази наукових установ та вищих навчальних закладів; розширення програм надання грантів молодим ученим і викладачам для проведення досліджень, ефективне координування національних і регіональних дослідницьких проектів, програм і стратегій; прийняття активної участі вищих навчальних закладів та наукових установ у пошуках

наукових проектів Восьмої рамкової програми ЄС, спрямованої на розвиток наукових досліджень, технологій та інновацій «Горизонт 2020».

3. Перспективним шляхом збереження і нарощування наукового потенціалу є пріоритетний розвиток різноманітних форм міжнародного співробітництва, участь у двосторонній, багатосторонній, зокрема, загальноєвропейській кооперації наукових досліджень та інженерно-технічних розробок.

Список використаних джерел:

1. Закон України від 16.07.1999 № 991-XIV «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/991-14_12.03.2015_p.
2. Закону України від 03.06.2010 р. № 2314 «Про інноваційну діяльність». – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2314-17>.
3. Закон України від 08.09.2011 № 3715 р. «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні». – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>.
4. Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII «Про вищу освіту» Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2_13.04.2015_p.
5. Закон України від 25.06.2009 № 1563 «Про наукові парки» – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156317http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1563-17/>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2012 № 294 «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2012 – 2016 роки». – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/294-2012-%D0%BF>.
7. Постанова Верховної Ради України від 11.02.2015 № 182-VIII «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про стан та законодавче забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави». Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/182-19_01.05.2015_p.]; [Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII «Про вищу освіту» Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2_13.04.2015_p.
8. Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.02.2008 № 114 «Щодо затвердження Методики проведення державної експертизи інноваційних проектів».
9. Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.01.2014 № 26 «Щодо затвердження типових штатних нормативів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації».
10. Барабанщиков А.В. Военно-педагогическая диагностика / А. В. Барабанщиков, Н.И. Дерюгин. – М. : ВУ, 1995. – 108 с.
11. Костевко В.І. Методологічні питання оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства / В.І. Костевко // Національний університет «Львівська політехніка», [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/11075/1/10.pdf>.
12. Криворучко Т.В. Європейський дослідницький простір як фактор модернізації державного управління: досвід для України / Т.В. Криворучко // Модернізація державного управління та європейська інтеграція України: матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 25 квіт. 2013 р.); у 2 т. / за наук. ред. Ю.В. Ковбасюка, К.О. Ващенко, С.В. Загороднюка; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ: НАДУ, 2013. – Т. 1. – С. 105–107.
13. Офіційний сайт S&TRF (наука і технології) Огляд міжнародного досвіду інноваційного розвитку. Режим доступу: http://www.strf.ru/material.aspx?CatalogId=223&d_no=39679.
14. Офіційний сайт The Global Innovation Index 2014 / INSEAD and WIPO 2013. – 400 р. – Режим доступу: <http://www.globalinnovationindex.org>.

УДК 351:343.431-027.21

Жуковська Г.Г.

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРОТИДІІ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ: КОНЦЕПТУАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті досліджуються концептуальні підходи до організації взаємовідносин органів влади та громадськості. Автор досліджує взаємозв'язок між громадськістю та громадянським суспільством. Виходячи з особливостей громадянського суспільства, автор аналізує моделі взаємовідносин та можливі варіанти взаємодії органів влади та громадськості. Автором представлено основні підходи зазначених взаємовідносин у протидії торгівлі людьми.

Ключові слова: протидія торгівлі людьми, державні органи, громадськість, громадянське суспільство, моделі громадянського суспільства, моделі взаємодії громадськості та органів влади.

Жуковская Г.Г. Взаимоотношения органов власти и общественности в противодействия торговли людьми: концептуально-теоретический аспект. В статье исследуются концептуальные подходы к организации взаимоотношений органов власти и общественности. Автор исследует взаимосвязь между общественностью и гражданским обществом. Исходя из особенностей гражданского общества, автор анализирует модели взаимоотношений и возможные варианты взаимодействия органов власти и общественности. Автором представлены основные подходы указанных взаимоотношений в противодействии торговле людьми.

Ключевые слова: противодействие торговле людьми, государственные органы, общественность, гражданское общество, модели гражданского общества, модели взаимодействия общественности и органов власти.

Zhukovska G.G. Relationship authorities and the public in combating human trafficking: conceptual and theoretical aspects. The article explores the conceptual approaches to organization of relations between the authorities and the public. The author explores the relationship between the public and civil society. Based on the features of civil society, the author analyses the model of relations and possible interaction between the authorities and the public. The author presents the main approaches these relations in the trafficking.

Keywords: human trafficking, government bodies, the public, civil society, the civil society model, models of interaction between the public and the authorities.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи взаємовідносин органів влади та громадськості в системі державного управління розглядають такі вітчизняні вчені, як: В. Авер'янов, Г. Атаманчук, В. Бакуменко, О. Бабінова, О. Кучабський, О. Кушнір, Л. Усаченко, Е. Афонін, Р. Войтович, В. Надрагата ін. Так, наприклад, В. Бакуменко виділяє основні проблемні питання у взаємовідносинах органів державної влади з громадськими організаціями, О. Бабінова досліджує принципи і форми взаємодії органів влади з громадськістю, О. Кучабський аналізує сутність державних комунікацій з громадськістю в умовах глобалізації, В.Надрага розглядає ефективну взаємодію влади та громадськості на регіональному рівні.

Метою статті є аналіз моделей взаємовідносин органів влади та громадськості, зокрема у протидії торгівлі людьми.

Постановка проблеми. Ефективна взаємодія органів влади і громадськості є запорукою ефективною реалізації державної політики з однієї сторони та визначальним фактором у забезпеченні демократичного розвитку країни з іншого. Аналіз наукових праць із зазначеного питання дає можливість поставити певні невирішені питання: рівень розвитку громадянського суспільства України значно нижчий, ніж це потрібно для справляння помітного впливу на життя людей та змін у державній політиці, тому необхідно розглянути моделі громадянського суспільства, проаналізувати що має забезпечити держава для розвитку продуктивної взаємодії, розробити нові форми, способи, підходи взаємодії органів влади та громадськості у протидії торгівлі людьми.

Виклад основного матеріалу. Для аналізу взаємодії органів влади та громадськості у протидії торгівлі людьми необхідно виокремити суб'єкти та предмет таких досліджень.

Так, стаття 1 Закону України про протидію торгівлі людьми, який формує правові рамки та організаційно-правові засади реалізації таких відносин, визначає боротьбу із торгівлею людьми як систему заходів, що здійснюються в рамках протидії торгівлі людьми, спрямованих на виявлення злочину торгівлі людьми, у тому числі незаконного, осіб, які від цього постраждали, встановлення фізичних/юридичних осіб – торгівців людьми та

притягнення їх до відповідальності [1]. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності (ратифікований Україною в 2004 році) у статті 1 визначає торгівлю людьми, як здійснювані з метою експлуатації вербування, перевезення, передачу, приховування або одержання людей шляхом загрози силою або її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або уразливістю положення, або шляхом підкупу, у вигляді платежів або вигод, для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу. Експлуатація включає, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю або послуги, рабство або звичаї, подібні з рабством, підневільний стан або вилучення органів [2].

Отже, в діяльності щодо протидії торгівлі людьми на національному рівні мають бути залучені дві сторони – представники державної влади та громадськості.

Державна політика у сфері протидії торгівлі людьми здійснюється відповідними державними органами. Як зазначає В. Шаповал, основними ознаками державних органів насамперед можуть вважатись відокремленість органу як відносно самостійної частини державного механізму (апарату) і його наділення державно-владними повноваженнями з метою безпосередньої участі в реалізації функцій держави. Тим самим державний орган — це виокремлена і відносно самостійна частина (елемент) механізму держави, яка наділена юридичне встановленими владними повноваженнями для здійснення визначених завдань, що безпосередньо пов'язані з реалізацією тієї чи іншої функції держави. Головним є те, що влада держави не розподіляється між її органами і є цілісним явищем: державні органи наділені не частинами влади, а повноваженнями [3]. Згаданий нами Закон України про протидію торгівлі людьми визначає, що суб'єктами, які здійснюють заходи у цій сфері є Президент України, Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, місцеві органи виконавчої влади, закордонні дипломатичні установи України, за-